

Mia Bašić,
studentica Pravnog fakulteta u Splitu

**IZBORI ZASTUPNIKA U HRVATSKI SABOR I REFERENDUM
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Znanstveno vijeće za državnu
upravu, pravosuđe i vladavinu prava, Zagreb 2011., str. 175**

Izbori zastupnika u Hrvatski sabor tema je koja u hrvatskom društvu izaziva žive polemike. Kontroverze su, dakako vezane uz političare koji se grčevito bore za dragocjeno mjesto u sabornici na Markovu trgu. Kada održavati izbore? Kako? Koliko izbornih jedinica uzeti u obzir? Ova, kao i mnoga druga vezana pitanja, izazivaju još uvijek neproduktivne rasprave kod svih sudionika izborne utakmice. Ogorčenost je na strani građana Republike Hrvatske. Njihovo nezadovoljstvo i frustriranost za posljedicu imaju apstinenciju od sudjelovanja na izborima bilo kakve razine pa bili to parlamentarni, predsjednički ili lokalni izbori, nije važno. Kako dati prave odgovore na postavljena pitanja i kako postići zainteresiranost i zadovoljstvo hrvatskih građana? Možda odgovor leži u rukama znanosti.

U veljači 2011. održan je u Zagrebu Okrugli stol s temom „Izbori zastupnika u Hrvatski sabor i referendum“ povodom kojeg je izdana knjiga istoimenog naziva. Riječ je o recentnoj svesci u nakladničkom nizu „Modernizacija prava“ u sklopu kojeg je do sada izdano 13 knjiga. U djelu su tiskana izlaganja naših vodećih autora o izborima zastupnika u Hrvatski sabor i referendumu, kao i rasprava koja je nakon toga vođena. Knjiga sadrži kratak predgovor (str. 7.- 8.) i četiri dijela koja su izložena sljedećim redoslijedom: prvi dio odnosi se na otvaranje okruglog stola (str. 11.- 14.), drugi dio sadržajno je najopširniji i odnosi se na uvodna izlaganja (str. 17.- 147.), treći dio obuhvaća raspravu (str. 151.- 168.) i posljednji, četvrti, dio odnosi se na samo zatvaranje okruglog stola (str. 171.- 175.).

U prvom dijelu dati su prilozi koji su povezani neposredno s otvaranjem okruglog stola, a kojima su autori predsjedatelj akademik **Jakša Barbić** i predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, akademik **Zvonko Kusić**. Uz kratak osvrt na povijest Akademije i obilježavanje njenog 150. rođendana, ovaj dio pruža nam kraći uvid u najvažnije teme koje će biti predmetom izlaganja i rasprave.

Drugi dio počinje uvodnim izlaganjem prof. dr. sc. **Mirjane Kasapović**, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, i nosi naslov „Zašto je hrvatski izborni sustav dobar?“ (str. 17.- 31.). Kasapović u svom izlaganju pokušava istaknuti sve prednosti hrvatskog izbornog sustava, ali upozorava i na neke njegove nedostatke povodom kojih daje zanimljive prijedloge za njihovo uspješno otklanjanje. Vjeruje da je izborni sustav tim legitimniji što je reprezentativniji, što osigurava zadovoljavajuću koncentraciju političkih snaga, stabilnu i učinkovitu vladu, što potiče participaciju i participativnu demokraciju, te što je jednostavniji i razvidniji biračima. Profesorica Kasapović zaključuje svoje izlaganje tvrdnjom

da je hrvatski izborni sustav dobar zato što udovoljava normativnim mjerilima reprezentativnosti, koncentriranosti, participativnosti i legitimnosti. No, pri tom ipak upozorava na participativnost kao njegovu najslabiju točku. „Jačanju“ participativnosti u mnogome bi pridonijela smanjena praksa izbornog koaliranja, drukčija podjela zemlje na izborne okruge i smanjenje broja mjesta u Saboru.

Drugo izlaganje nosi naslov „Dijaspora i izbori za Hrvatski sabor- prijedlog novog modela izbora tri zastupnika hrvatskih građana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj“ (str. 33.- 52.). Autor prof. dr. sc. **Robert Podolnjak** (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu) u svom izlaganju predlaže novi model glasovanja tzv. dijaspore i izbora njihovih zastupnika u Hrvatski sabor. Uz brojne tablice i primjere (Francuska, Italija, Portugal) Podolnjak podrobnije obrađuje uvijek osjetljivu temu glasovanja hrvata iz BiH. Neke od najvažnijih prednosti koje nudi njegov model svakako su: pravo glasa dijaspore, ravnomjernija zastupljenost dijaspore koja nije koncentrirana samo na zastupnike s jednog područja (BiH) i fiksni broj predstavnika dijaspore (3).

Davor Gjenero, politički analitičar, treći je izlagač okruglog stola. Njegov rad nosi naslov „Dileme pri ostvarivanju zaštite prava nacionalnih manjina u izbornom sustavu RH“ (str. 53.- 64.). D. Gjenero obrađuje temu zaštite biračkog prava nacionalnih manjina i njen razvoj koji je pratio brojne promjene Ustavnog zakona, pravo na zastupljenost, odnosno razmjernu zastupljenost u tijelima lokalne samouprave, kao i temu koja se bavi problemom manjinske samouprave.

„Izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina“ (str. 65.- 85.) naslov je teme četvrtog izlaganja koju su obradili prof. dr. sc. **Siniša Tatalović**, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, **Ružica Jakešević**, znanstvena novakinja- asistentica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i **Tomislav Lacović**, student FPZ Sveučilišta u Zagrebu. Usvajanje novih promjena Ustava RH i promjena Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koje se odnose i na način izbora nacionalnih manjina u Hrvatski sabor, izazvale su mnoge polemike u hrvatskom političkom društvu. Upravo je problem zastupljenosti i načina izbora zastupnika nacionalnih manjina okosnica ovog izlaganja.

Sljedeće izlaganje priredio je prof. dr. sc. **Ivan Koprić** sa Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tema je „Nezavisni lokalni politički akteri u Hrvatskoj“ (str. 87.- 112.). Profesor Koprić tvrdi da nezavisni akteri izazivaju sve više pažnje upravo zbog sve šire krize političkih stranaka i pojedinih političkih sustava, do kojih dolazi zbog krize stranačkog sustava ili drugih razloga kao što je, primjerice, nepovjerenje u političke stranke. U ovom radu također su analizirani temeljni podaci koji omogućuju utvrđivanje opsega i značajnosti nezavisnih aktera na lokalnoj razini.

Šesto izlaganje, „Stajalište Državnog izbornog povjerenstva RH o nužnom unapređenju izbornog zakonodavstva“ (str. 113.- 118.), izložio je **Branko Hrvat**, predsjednik Vrhovnog suda RH i predsjednik Državnog izbornog povjerenstva RH. Predsjednik Vrhovnog suda u svom radu prvenstveno govori o provedbi izbora i pri tom daje značajne prijedloge za njihovo unapređenje. Cilj

provedbi izbora je dostići takvu razinu cjelovitog izbornog sustava koji će jamčiti poštene, slobodne izbore čiji će rezultat vjerno odražavati volju biračkog tijela i koji će sa javno perceptivnog stajališta ostaviti dojam upravo takvih izbora i osigurati vjeru birača u ispravnost postupka, tvrdi Hrvatini. Obveza i odgovornost izbornih tijela, ali i drugih državnih tijela, mora biti jasno definirana upravo u izbornom zakonodavstvu; izborni postupak mora biti detaljno isplaniran u svim svojim temeljnim zahtjevima s organizacijskoga i financijskog aspekta; izborna administracija mora biti profesionalna i učinkovita; provesti profesionalizaciju Državnog izbornog povjerenstva; sastaviti jedinstveni izborni kodeks; odrediti rokove provedbe izbora i jasna definicija uloge medija u izbornom procesu, najvažniji su prijedlozi izneseni u ovom izlaganju.

Prof. dr. sc. **Biljana Kostadinov** sa Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, obradila je temu referenduma građanske inicijative i time zaključila izlaganja ovog okruglog stola. U tekstu pod naslovom „Referendum građanske inicijative i građanska inicijativa- poredbena studija i prijedlozi za uređenje u Hrvatskoj“ (str. 119.- 147.) profesorica Kostadinov je iscrpno obradila problematiku referenduma građanske inicijative uz primjere Italije i Švicarske, kao i prijedlozi razrade tog instituta u RH.

Treći dio ove knjige (str. 151.- 168.) odnosi se na raspravu koja je vođena nakon izlaganja. U raspravi su aktivno sudjelovali: prof. dr. sc. **Ante Lauc**, **Juraj Hrženjak**, dipl. iur., **Dragan Zelić** (GONG), **Antun Palarić**, sudac Ustavnog suda RH, prof. dr. sc. **Robert Podolnjak**, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Prof. dr. sc. **Arsen Bačić**, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu i prof. dr. sc. **Ivan Koprić**, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Četvrti dio (str. 171.- 175.) odnosi se na zatvaranje okruglog stola u kojemu je izložen kratak sažetak svih izlaganja i najvažniji zaključci proizašli iz njih.

Ova je knjiga produkt entuzijastičkog rada istaknutih hrvatskih autora sa područja političkih i pravnih znanosti. Ideje, odnosno prijedlozi koji su tu iznijeti nikako se ne smiju zanemariti. Štoviše, cilj ove knjige bio bi u potpunosti ostvaren kada bi se uvažilo i primijenilo mišljenje znanosti. Osjetljivost pitanja izbornog sustava zahtijeva hitnu intervenciju hrvatskog zakonodavca, a pri uspješnom rješavanju ovog pitanja može mu itekako pomoći i ideje prezentirane u ovoj knjizi.